

95. Đôi bò câu.

Hòa Thượng Phổ Quang (Thích Thiện Huệ).

Đôi bò câu cùng tổ, mùa thu quả chín chúng tha về đầy tổ, qua một thời gian quả khô tộp lại chỉ còn đầy nửa tổ, chim trống giận nói “đem quả về đây rất cực nhọc sao lại ăn một mình chỉ còn có nửa tổ”, chim mái nói “tôi không ăn, quả tự giảm bớt”, chim trống không tin giận dữ nói “nếu không ăn thì làm thế nào lại ít đi”, rồi mổ chết chim mái, vài ngày sau trời đổ cơn mưa, quả thấm nước mưa lại đầy ấp tổ. Chim trống thấy vậy sinh tâm hối hận “nó thật không ăn, mình hại lắm rồi”, liền kêu lên thảm thiết “em đi đâu rồi”.

Phàm phu cũng vậy, trong tâm điên đảo vọng thủ dục lạc, không quán vô thường, phạm các giới trọng sau có hối hận cũng đã muộn màng, chỉ còn biết than trách như bò câu kia vậy.

Bình : *Thiền Đế Thích bạch hỏi “giết gì được an ổn, giết gì không còn hối, giết gì được Phật khen, đâu là gốc muôn độc”, đức Phật đáp “giết giận được an ổn, giết giận không còn hối, giết giận được Phật khen, giận là gốc muôn độc”.* Giận là anh em sinh ba với tham si, tuy ba mà một, tuy một mà ba, đều là con đẻ của ngã chấp, nơi nào có giận nơi ấy có tham si, khi giận dữ con sân chỉ mong muốn làm sao cho đã nư con giận mà bất chấp hậu quả, nên sau khi thỏa mãn mong ước thường xuất hiện một niềm hối hận. Người dễ giận là người dễ tham sân si và hay hối hận với nhân quả sân hận đó, người Việt có câu “giận quá hóa ngu” giận thì ngu xuất hiện. Người không bị giận lay động là người có định lực. Đức Phật A Súc Bệ hán dịch là Bất Động Phật khi hành Bồ Tát Đạo đã tập định bằng cách không để bất kỳ một con giận nào phát sinh, nên thành tựu tam muội bất động. Phàm không bị sân hận dao động, tâm luôn bình thản như mặt nước phẳng lặng an tịnh chiếu soi mọi vật, không giận tất không tham si, không tham sân si tất an lạc, niềm an lạc này được đức Phật tán thán là hạnh phúc tối thượng qua lời tuyên thuyết “không hạnh phúc nào sánh bằng sự an tĩnh của tâm hồn”.

Thế nhân luôn bị sân khuê dao động khiến tâm nóng như lửa thiêu, đứng ngồi không yên, hành động si mê, tạo ác nghiệp gây tổn hại cho tha nhân, khơi lên sự nóng giận của đối phương, cứ như thế mà bồi đắp sân hận bất ổn cho nhau giữa ta và nhiều người, ta vì tham sân si làm bao người giận dữ và tất cả những người đó đều muốn gây phiền não tức tối cho ta để đã nư con giận, vòng luân quần nhân quả này cứ xoay vòng mãi không có chỗ dứt, trừ phi ta nhận chân và y giáo phụng hành bài kệ của đức Phật chỉ bày Đế Thích, hãy giết giận một thứ hung hăng bạo động bằng tinh thần bất động, thắng được sân hận là tự thắng mình.

Đức Phật tán thán người tự thắng “*đầu tại bãi chiến trường, thắng cả ngàn kẻ địch, không bằng tự thắng mình, thực chiến thắng tối thượng*”. Một khi hàng phục được sân, tâm sẽ không dao động vì giận dữ, vẫn an tĩnh, vẫn trụ trong hạnh phúc tối thượng, tham si vì vậy cũng bị hàng phục và tất diệt như sân.

Bồ câu trông cũng như thế nhân thường y thức không y trí, bám chấp vào hiện tượng mắt thấy tai nghe của thức tình, cho đó là chân lý, là sự thật nên bắt tội chim mái, phát sinh hành động sân hận, sau đó lại một lần nữa thấy hiện tượng quả đầy lại, mới biết mình hồ đồ ngu si thì đã quá trễ chỉ còn biết thống hối. Do y thức đối cảnh thường sinh tâm nên khi sân hận, khi thống hối, nếu y trí tất tâm bình không lúc này lúc nọ, hiện tại không sân, tương lai không hối, vì vậy giết giận không còn hối, giết giận được Phật khen, giận là đối tượng tu định, hàng phục được sân sẽ thành tựu định. Định là trạng thái an lạc không dao động, mà chẳng thể có thứ nào trên đời như tình cảm, ngọc báu, quyền uy, thọ mạng có thể cho ta được sự hạnh phúc an lạc này.

Sự an bình nơi tâm là hạnh phúc tối thượng nhưng nếu không khuất phục được sân hận thì an bình bị lửa sân đốt cháy, hạnh phúc bị giận dữ dẫm chết, rơi từ thiên đường xuống địa ngục, đức Phật từng khuyến cáo *“nhất niệm sân tâm khởi, thiên tận công đức lâm”*, một niệm giận dữ phát sinh liền đốt tiêu cả một rừng công đức tích tập xưa nay.

Đa phần tu học Phật pháp chỉ học chương cú, văn tự kinh điển, cái học ngoài da thiếu tu tập định huệ này không đủ chế ngự sân hận cũng như tham si ẩn sâu trong tâm, nên giới đã thọ dễ dàng bị tham sân loại bỏ, không chút lực kháng cự, chỉ hưởng chút lợi dưỡng danh văn đã quên mất giới đức đã thọ nên mặc tình buông lung tận hưởng càng nhiều lợi dưỡng càng tốt, chợt khi vô thường tới dẫn đi phải bỏ lại mọi thứ hưởng thụ, ra đi với vốn liếng đầy đủ ba món tham sân si, khi đó hối hận cũng quá muộn màng.